Part

~ és ~

meder

pareidoliák, hipnagógiák, konfabulációk

festett minták, tájékoztató táblák,
sík és térbeli ábrák, játékok

JANUS
PANNONIUS
MÚZEUM

Múzeum Galéria
Pécs

2018

KIÁLLÍTÁSI KATALÓGUS

Janus Pannonius Múzeum, Múzeum Galéria, Pécs, Káptalan u. 4.

Megnyitó: 2018. április 10. 17 óra
Köszöntőt mond:
SÁRKÁNY JÓZSEF
osztályvezető, művészettörténész főmuzeológus
Megnyitja:
MALJUSIN MIHÁLY
jogász, képzőművész doktorandusz.
A kiállított tárgyakat alkotta:
HEGYI CSABA
festőművész.
A kiállítás kurátora:
VÁRKONYI GYÖRGY
művészettörténész

A kiállítás megtekinthető: 2018. május 6-ig
Szöveg: Maljusin Mihály, Hegyi Csaba
Fotó: Horváth S. Gábor
Nyomda: Design Műhely, Pécs

Copyright © 2018. Minden jog fenntartva!

ISBN 978-615-00-1978-9

A művek, a kiállítás és a katalógus létrejöttét támogatta: Nemzeti Kulturális Alap,

Csongrádi Művésztelep,
Pécsi Tudományegyetem,
Magánszemélyek.

MEGNYITÓ

A geometria jelentése

Hegyi Csaba művei első megközelítésben geometrikus, absztrakt munkák. A színpompás körök, négyzetek, háromszögek és rácsok rendszere a történeti avantgárd törekvéseivel rokonítható, de a művek szellemi forrásvidékét mégsem itt találhatjuk.

A felhasznált motívumok eredője elsősorban nem is a racionális matematika. A népművészet és az okkultizmus hagyományának jeleit és mintáit látjuk itt felbukkanni. Ahogy Hegyi Csaba a hagymányról beszél, azt nem az ortodox avantgárd viszonyulás, a múlt végképpeni eltörlésének vagy meghaladásának jegyében teszi. Hanem éppen ellenkezőleg: a tágan értelmezett hagyomány vizuális alapelemeinek felhasználásával építkezik, ezeket emeli be műveibe.

Az alkotót valójában a geometria jelentése érdekli, és ez nem lokális vagy specifikus, hanem inkább univerzális jelentés. Ha a geometrikus formák általános hozzáférhetőségük okán az avantgárdban az egyenlősítés szolgálatában álltak, akkor az ezotériában az abszolútum allegóriájaként működnek.

A szerző gondolkodásmódja közös nevezőre hoz bizonyos széttartónak tűnő, de lényegileg mégis egybetartozó kulturális jelenségeket. Ezért van az, hogy az arabeszk ugyanúgy megfér kalotaszegi minta mellett, mint az asztrológiai ihletésű csillagtérkép a mezőségi motívumok szomszédságában.

Az ezotéria, az alkímia és egyáltalán az okkultizmus egy, a racionális tudományosságot megelőző korszak hagyománya. Ezek a diszciplínák, a formállogikai szükségszerűségen még innen, az intuíció és a poézis működésének adnak teret. Ennek helye ma nem a szakágakra szakadt akadémiai tudományosságban van. Talán a szépművészet szférájában van a legjobb helyen.

És figyeljünk még egy további mozzanatra is: a kiállítás plakátjain, meghívóin a szerző nem szerzőként, hanem a kiállított tárgyak alkotójaként, készítőjeként szerepel. Milyen jelentősége lehet ennek? Itt a létrehozás puszta aktusáról van szó, ami nélkülözi a romantikus lángelme szubjektív, tehát esetleges gesztusait. Ha igaz az, hogy itt univerzális, örökkévaló, a teljességre vonatkozó sejtésekkel állunk szemben, melyeknek végpontja az abszolút igazság, akkor bizony helyénvalónak látszik, hogy az alkotó, hozzáállásában kellő szerénységgel, egyfajta edényként és médiumként, közvetítőként és hírvivőként tekint magára, ahogy a szerzetesek, vagy éppen az aranycsinálók tették.

Hegyi Csaba nem adja fel a klasszikus modernizmus igazságigényét. A forma nála nem a gondtalan játék eszköze vagy üres invenció, hanem kanonikus szükségszerűség. Ez pedig egy olyan szükségszerűség, mely érinthetetlen lényegként, titkos tudásként húzódik végig korszakokon és kultúrákon. A művész munkáit tagadhatatlanul egy bizonyos elvágyódás színezi. Hegyi Csaba vállalkozásának kockázatát éppen az adja, hogy vajon sikerülhet-e az elveszett egész rekonstrukciója, vajon lehetséges-e egy régvolt egység és teljesség újbóli helyreállítása, vagy sem.

Maljusin Mihály

KIÁLLÍTOTT TÁRGYAK

FESTETT MINTÁK

KÓRUS
2011, Pécs
98 x 190 cm
sorminta (széki iratos, *tulipános, lajtorjás fenyőágas*)
enkausztika, pigment, gesso, félkréta alapozott lenvászon fonákja, laparany

PAJZSOK
2015, Pécs
100 x 134 cm
sorminta (széki iratos, *régi tulipántos, bimbós*)
enkausztika, nyers pamutvászon

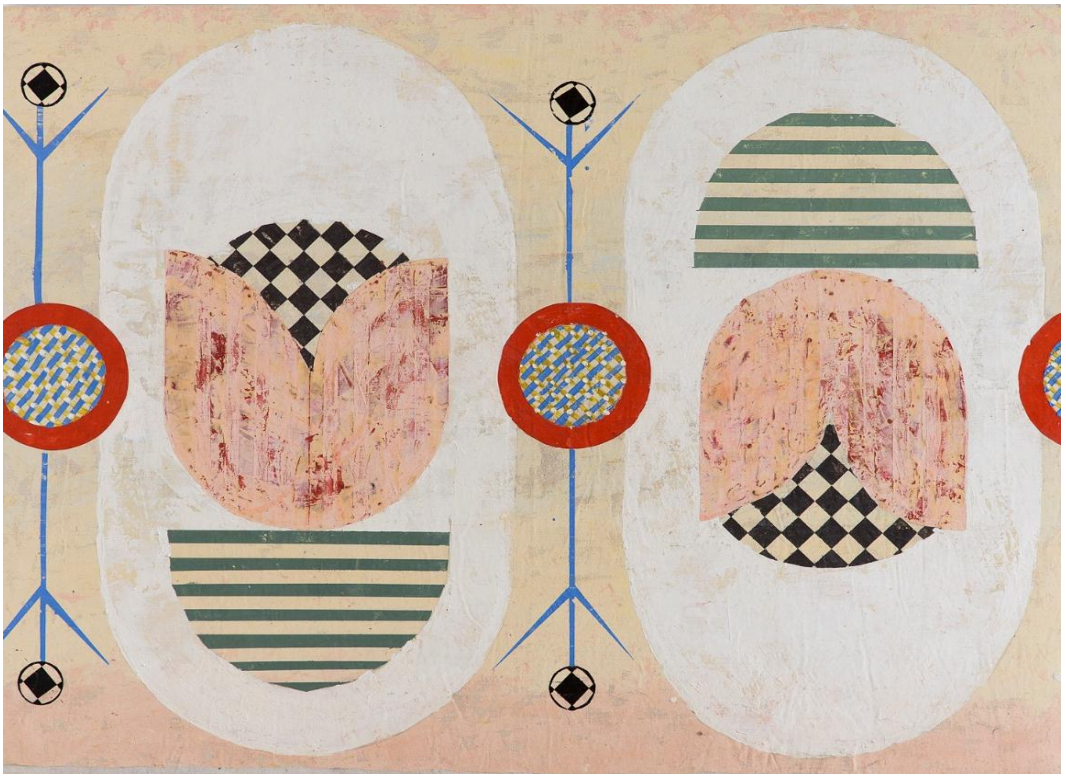

EGYIPTOMI MINTA
2017, Csongrád
82 x 154 cm
sorminta (*almás-magos*)
nyers viasz, pigment, alumínium, színezett sellak, enyvezett pamutvászon

PÁRTA
2017, Nagyharsány
89 x 160 cm
minta
enkausztika, punviasz, olaj, enyvezett nyers pamutvászon

LABILIS MINTA KARDINÁLISOKKAL
2017, Csongrád
103 x 132 cm
sor- és terülő minta
enkausztika, punviasz, színezett sellak, enyvezett pamutvászon

A BOHÓC ÉS A JÖVENDŐMONDÓ SÁTRA
2017, Csongrád
104 x 152 cm
sorminta (széki iratos, *szegfűs-kicsirózsás*)
enkausztika, sellak, olaj, gyári alapozott pamutvászon

TÁJÉKOZTATÓ TÁBLÁK

SEGÍTETT
immisszió
2014, Pécs
30 x 40 cm
hálatábla
viasz, zsír, tojás, pigment, gesso, lenvászon

IRÁNY
(fekete)
initium
2018, Pécs
23 x 23 cm
jelző tábla
üveghátlap-festmény, lámpakorom fekete, kréta, olaj

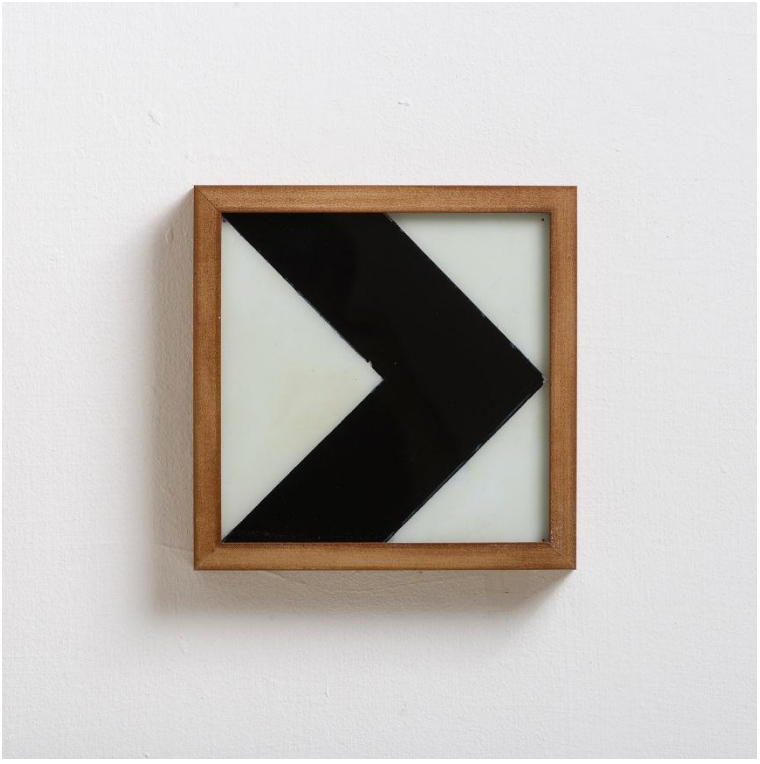

KÖZÉPPONT
(piros)
transzmisszió
2018, Pécs
23 x 23 cm
tábla
üveghátlap-festmény, ipari festék, kréta, olaj

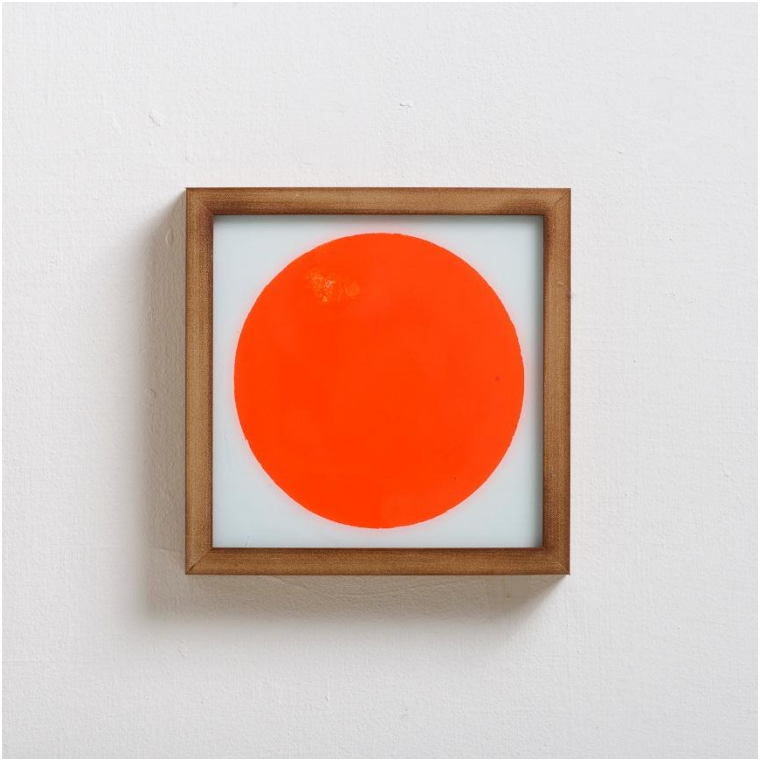

ÉSZAKPONT
emisszió
2018, Pécs
23 x 23 cm
égtájat jelző tábla
üveghátlap-festmény, lámpakorom fekete, kréta, olaj

DINAMIKUS
(piros)
affiliatio
2018, Pécs
23 x 23 cm
tábla
üveghátlap-festmény, ipari festék, kréta, olaj

MEGÁLLÓ – INDULÓ
(fekete)
aggregatio
2018, Pécs
23 x 23 cm
tábla
üveghátlap-festmény, ipari festék, kréta, olaj

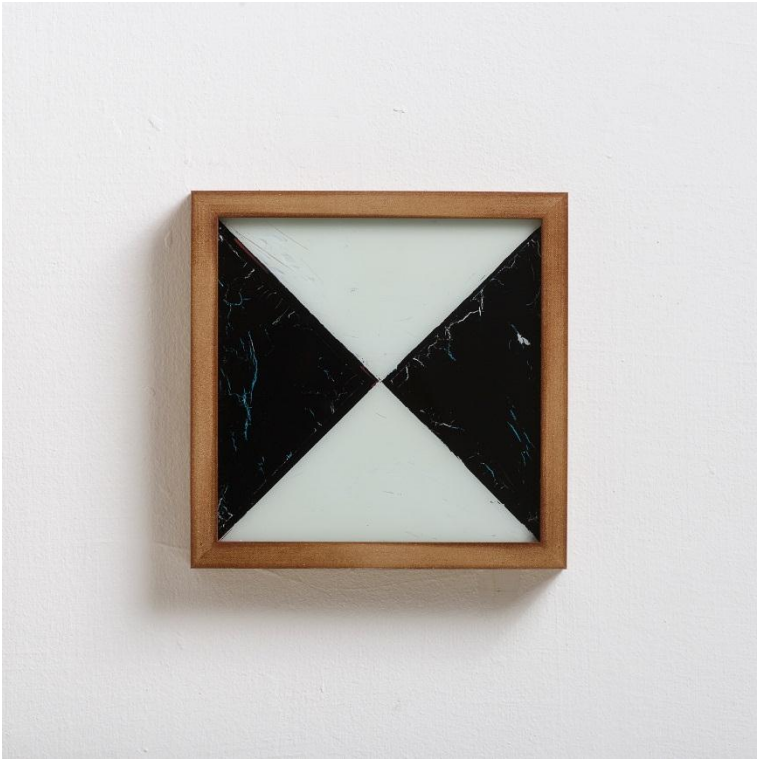

MEGÁLLÓ – INDULÓ
(piros)
aggregatio
23 x 23 cm
2018, Pécs
tábla
üveghátlap-festmény, ipari festék, kréta, olaj

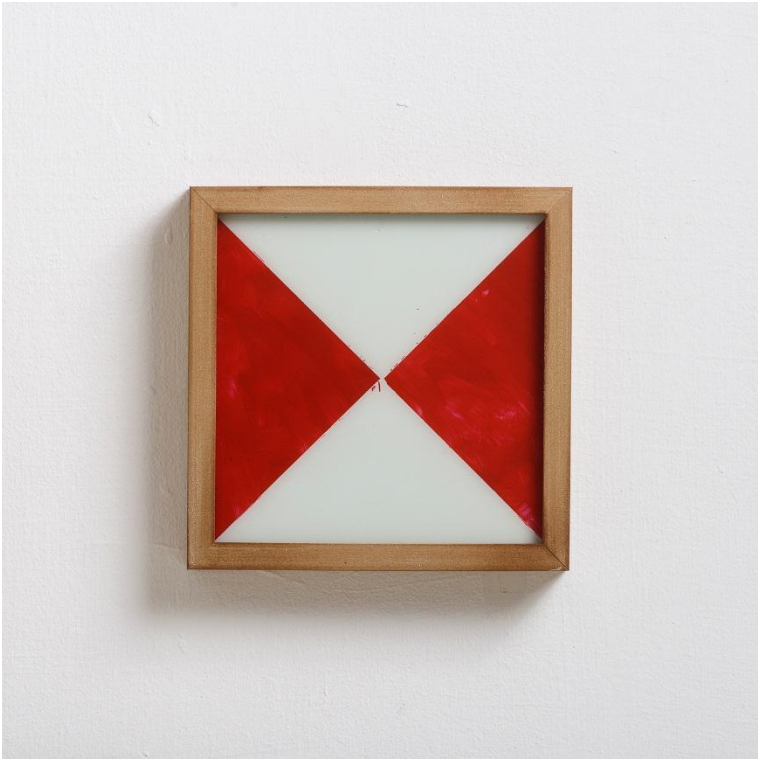

MEGÁLLÓ
(piros)
szolúció
2018, Pécs
23 x 23 cm
tábla
üveghátlap-festmény, vasoxid (bólusz), kréta, olaj

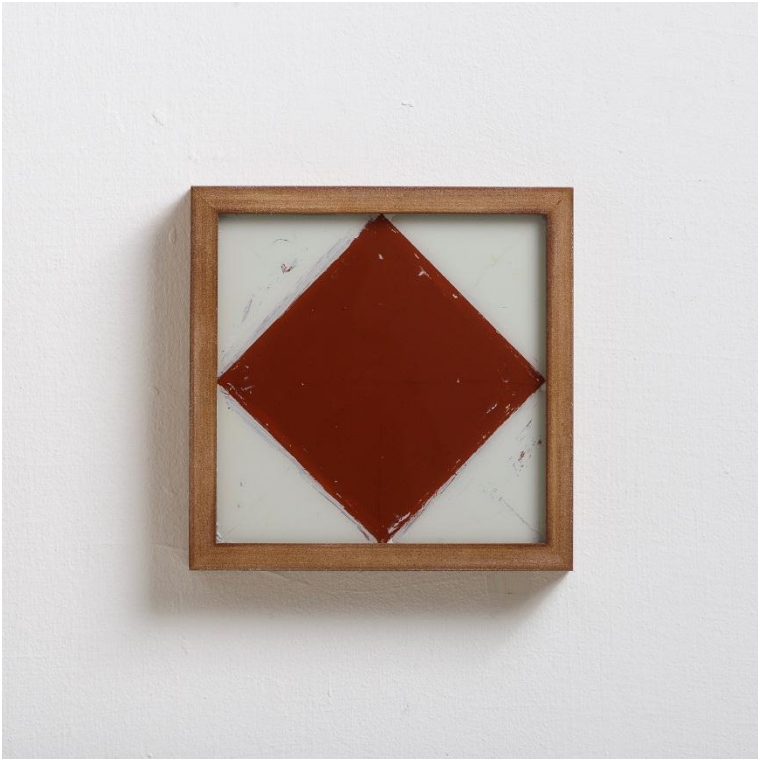

TABLÓ
(fekete)
koaguláció
2018, Pécs
23 x 23 cm
tábla
üveghátlap-festmény, lámpakorom fekete, kréta, olaj

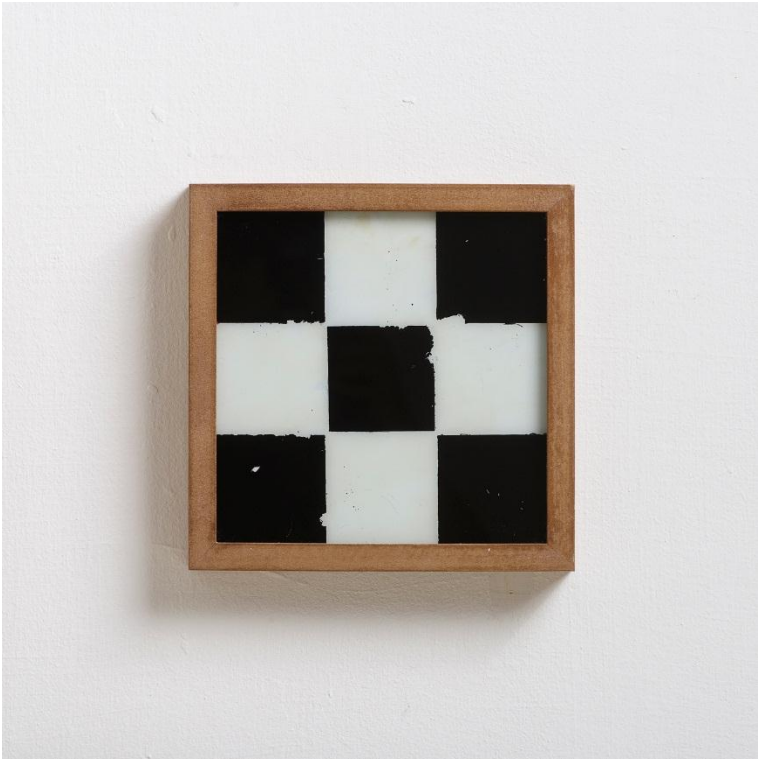

IRÁNY
(piros)
emisszió
2018, Pécs
23 x 23 cm
jelző tábla
üveghátlap-festmény, ipari festék, kréta, olaj

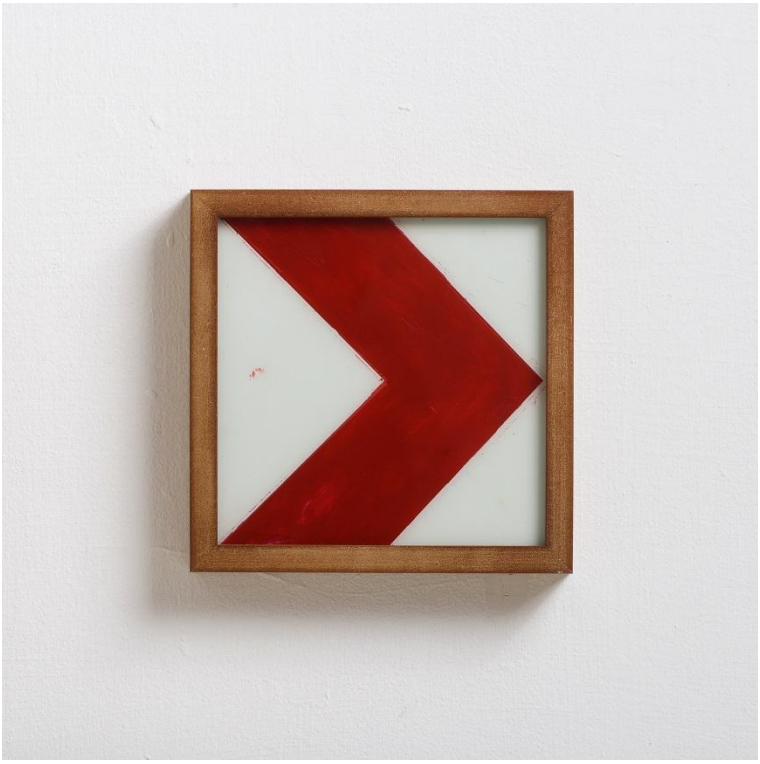

SÍK ÉS TÉRBELI ÁBRÁK, JÁTÉKOK

SUGÁRZÁS
2017, Csongrád
101 x 68 cm
ábra
a vektorok végei szemmértékkel sablonozott aranyháromszögek (72, 72 és 36°)
punviasz, sellak, gyári alapozott pamutvászon

ELNYELŐ
2017, Csongrád
101 x 68 cm
ábra
a vektorok végei szemmértékkel sablonozott aranyháromszögek (72, 72 és 36º)
punviasz, sellak, gyári alapozott pamutvászon

SUGÁRZÁS ÉS VILLOGÁS
2017, Csongrád
103 x 133 cm
szemléltető ábra
a vektorok végei szemmértékkel sablonozott aranyháromszögek (72, 72 és 36°)
grafit, bórax, viaszemulzió, olaj, diszperzív alapozott pamutvászon

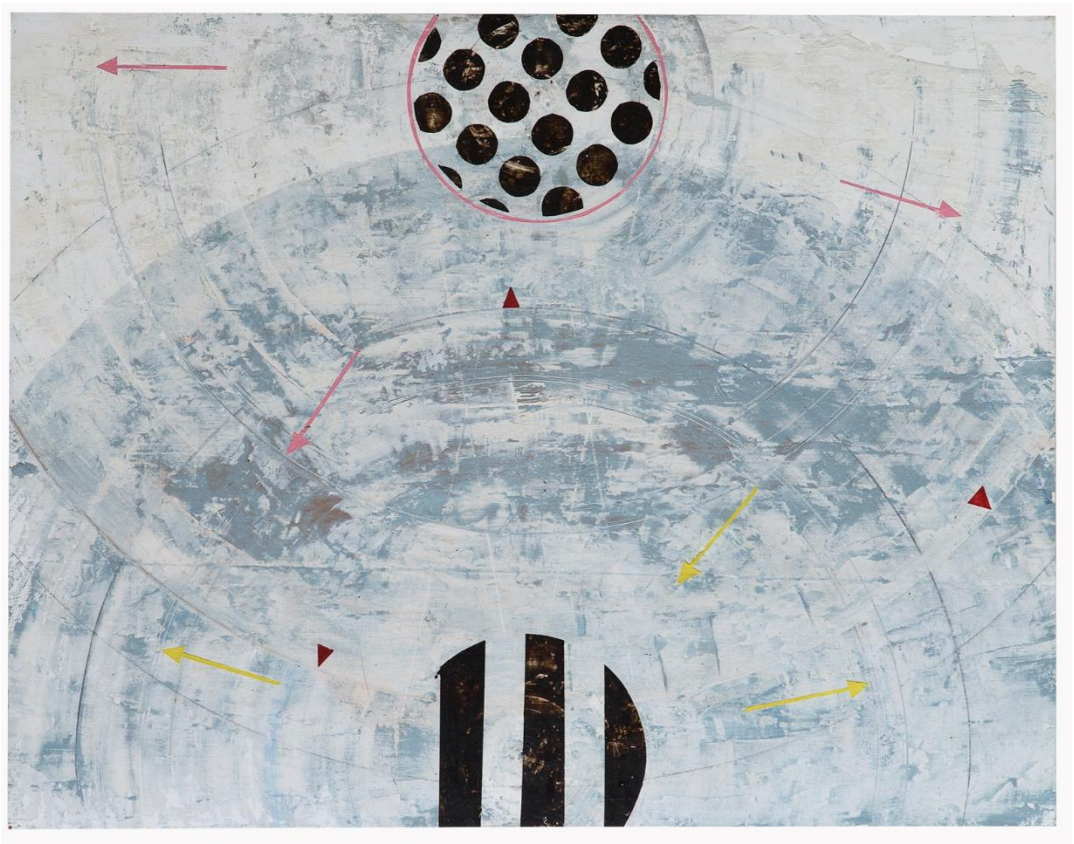

HAT GÖMB NÉGYZETRÁCCSAL
2016, Nagyharsány
40 x 30 cm
szemléltető ábra
bronz füstfólia, enkausztika, sellak, félkréta alap, lenvászon

VIRÁGOK
(szabályos tesszallációk)
2017, Csongrád
104 x 95 cm
szemléltető ábra
osztás módja – Mohr-Mascheroni féle szerkesztés (Aquarius [levegő, angyal] , Taurus [föld], Leo [tűz], Scorpio [víz, sas]) Poncelet-Steiner szerkesztés (Asztrometrikus rend) arab rácsból származó csomópontok kisugárzó gömbvetületei
viasz, lúg, olaj, pigment, ceruza, viaszos lenvászon

TÓRUSZ HÉT KONCENTRIKUS SÍKMETSZETTEL
2018, Pécs
~30 x 100 x 100 cm
szemléltető ábra
körfénycső, fojtó, gyújtó, foglalat, kábelek…

TANTRA KOZMOGRAM
(temporális)
2016, Nagyharsány
40 x 30 cm
ábra
enkausztika, sellak, félkréta alap, lenvászon
magántulajdon

NYÍLÁS (KOZMOGRAM)
(ellen-temporalitás)
2016, Nagyharsány
40 x 30 cm
ábra
enkausztika, bronz füstfólia, sellak, félkréta alap, lenvászon
magántulajdon

KIRAKÓJÁTÉK
2017, Csongrád
egyenként 21 x 21 cm
játék
nyers viasz, pigment, színezett sellak, enyvezett farostlemez

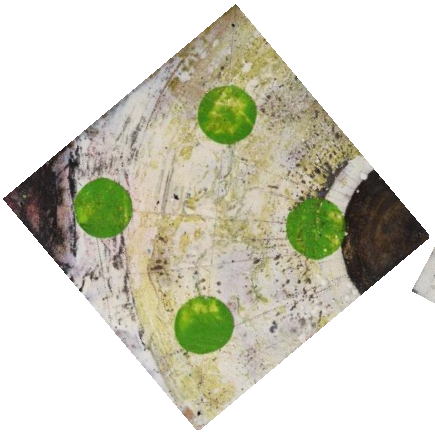
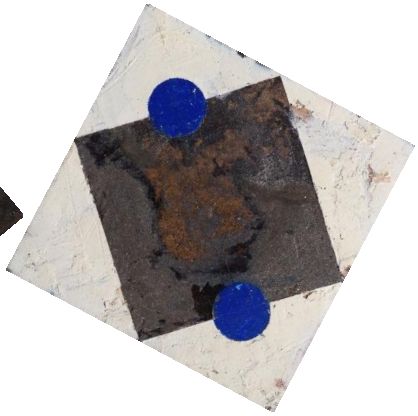

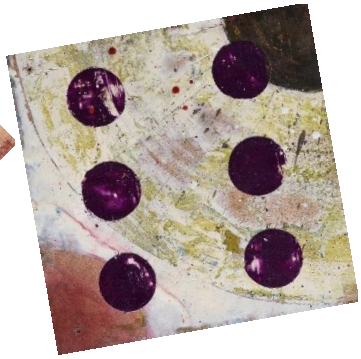

További kiállított művek:

DÜHÖS HOLD
(Színerő – léptékváltás 5.)
2010, Pécs
festmény
olaj, gyári alapozott pamutvászon (szemben a nappal)
A Pécsi Tudományegyetem tulajdona
Reprodukálva: Színerő – léptékváltás 5. Pécs, Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar, Doktori Iskola, 2010, 147. o.

NYOLC VONAL, KILENC KORONG
(Színerő – léptékváltás 7.)
2017, Pécs
festmény
enkausztika, sellak, gyári alapozott pamutvászon
A Pécsi Tudományegyetem tulajdona
Reprodukálva: Színerő VII / VIII. Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar, 2017, 100. o.

JELEK AZ ÉGEN
(geocentrikus)
(Színerő – léptékváltás 7.)
2017, Pécs
festmény
tojástempera, olaj, gyári alapozott pamutvászon
Reprodukálva: ua. 101. o.

FÖLTŰNŐ HASONLÓSÁGOK

A hullámvonal a folyó képe. Ekként is, a folyó az idő szimbóluma. Az innenső *part* a múló idő, a túlsó part az örök idő, ahová a kerten túl az ég vezet. Ez a folyó egy egyenessé feszülő körív, amiben a víz hullámzik. A folyó elválaszt és összeköt. Elválasztja a fent-et és a lent-et, a mindenholt és az épp itt-et, a mindenkort és az épp most-ot. Ez a feszülő egyenes az összeadás jelének vízszintes (horizont) szára. Kozmogrammatikus jelként összeköti az elemeket, az időt, a teret, mint részlegességet az egésszel.

A kiállított tárgyak, a cím szerint, elsősorban a népi ornamensekben konzerválódott tradicionális elemek fölhasználását, illetve ezek adaptációit hordozzák. A művek archetipikus kompozíciós sémák alkalmazásával, illetve többnyire virágmintás motívumok stilizálásával párosítanak olyan festészeti nyersanyagokat és technikákat, amelyek megfeleltethetőek az ábrázolt jelenségek kultikus jelentéstulajdonításainak.

körök, karikák, korongok vagy *gömbök, gyűrűk és tóruszok*, mint a vonalakból képzett terek (nem a vonalak, mint térvetületek)

- (pl. szem-, üveg-, ólom- buborék-, csepp- petty) golyók és gömbök
- nap, hold, bolygók és csillagok, illetve pályáik vonala

A szaruhártyán, a könnyben úszó szemcsék (nem csak porszem alakúak, hanem –legbonyolultabb formációkként– akár hurkolódó görbék) az elülső szemcsarnok fölött, legjobban alkonyodó, vagy hajnalodó, nem erős, de egyöntetű, tiszta égboltra meredve figyelhetőek meg. Más, ezen a felszínen belüli jelenség már nem látható, a közelség miatt. Az állandó mozgásnak (a szem mozgása mellett a szemcse úszó mozgása is jelentős) köszönhetően ezek a megfigyelések, olyan boltozat képét rajzolják ki, amely beborítja az egész látómezőt. Hanyatt fekve, vízben észlelhető ez leginkább. A boltozat képe illuzórikus: félgömbnek látszik. Minthogy két nyitott szemmel is észlelhető, ezért ez is részese lehet – egymásra vetülő kettős kép- az illúziónak. Az úszó rajzolatok egyszínűek, leginkább, mintha oldott sellakból kivált barnulások lennének (vörös veszteség). Végső soron ennél közelebbi látvány már nem figyelhető meg. A csukott szemhéj mögötti kép akár fényben, akár sötétségben szemléljük, már egy fölsőbb réteg. Fönti megfigyelés erejét a félgömb illúzió adja.

MODALITÁSOK

erős modalitás, stabil, változatlan, halott

gyenge modalitás, ingatag, változó, élő

ANYAG

A viasz hordozó, megtartó, ragasztó. A viaszemulziók különbségei. Az evvel kapcsolatos leírások elegendőek akkor, ha kutatásokat végzünk, hogy fölismerjük a leírásokból hiányzó, ám csak általuk megszerezhető tudást. Ennek leírása helytelen, mert csak tapasztalat útján ismerhető meg.
A legösszetettebb variációk (tojás, viasz, terpentin) és az egyszerűbbek (punviasz) megismerése.

FOGALMAK

pareidolia – (παρά: mellett, εἶδωλον: kép, forma, alak) képzelet, képzelődés, belelátás (…) szélsőséges esetben bálvány

hipnagógia – álom és ébrenlét közötti átmenet (minkét irányba), emlékezés és jövőbelátás, időtlenedés (…) „elalszunk vagy felébredünk”

konfabuláció – összefüggések, fölsejlés, éber álom, irrealitás reális axiomákból, rosszirányú és szélsőséges esetben tévedés, tévelygés. Ehelyütt konstrukció és kiválasztás illetve elegyítés experimentuma.

initium – (belépés)

emisszió – (kibocsátás)

immisszió – (beeresztés)

affiliatio – (csatlakozás)

aggregatio – (felvétel)

transzmisszió – (átvitel)

szolúció – az oldás vonatkozhat gondnak, rejtélynek, feladatnak a megoldására, a lélek terhének, vagy például sónak vízben történő föloldására. Ám a kötés, amely leginkább a szálnak, zsinórnak az összekötését jelenti, az oldás szót is ebben az elsődleges értelemben juttatja az eszünkbe. A gipsz, vagy a ragasztó is megköt, de az út összeköt, vagy éppen mi magunk is összekötjük apánkat és anyánkat, miként gyerekeink összekötnek minket párjainkkal. A magyarban választás értelemben is használatos.

koaguláció – a kötés latin megfelelője, már csak természettudományos szakkifejezésként honosodott meg.